

Sygn. akt I ACa 132/15

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 kwietnia 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie – Wydział I Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Józef Wąsik
Sędziowie:	SSA Grzegorz Krężolek (spr.) SSA Sławomir Jamróg
Protokolant:	st.sekr.sądowy Beata Lech

po rozpoznaniu w dniu 14 kwietnia 2015 r. w Krakowie na rozprawie

sprawy z powództwa P. B. (1)

przeciwko Skarbowi Państwa – Dyrektorowi Aresztu Śledczego w K. ul. (...), Dyrektorowi Aresztu Śledczego w K. ul. (...), Dyrektorowi Aresztu Śledczego w K., Dyrektorowi Zakładu Karnego w N.

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie

z dnia 27 listopada 2014 r. sygn. akt I C 2453/11

1. oddala apelację;

2. zasądza od powoda na rzecz Skarbu Państwa – Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa kwotę 120 zł (sto dwadzieścia złotych) tytułem kosztów postępowania apelacyjnego;

3. przyznaje od Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Krakowie na rzecz adwokata J. K. kwotę 147,60 zł (sto czterdzieści siedem złotych 60/100) w tym 27,60 zł podatku od towarów i usług, tytułem wynagrodzenia za pomoc prawną udzieloną powodowi z urzędu w postępowaniu apelacyjnym.

Sygn. akt I ACa 132/15

UZASADNIENIE

P. B. (1) domagał się zasądzenia od Skarbu Państwa – Dyrektora Aresztu Śledczego w K. ul. (...), Dyrektora Aresztu Śledczego w K., Dyrektora Aresztu Śledczego w K. ul. (...), Dyrektora Zakładu Karnego w N., tytułem odszkodowania

i zadośćuczynienia za błędy w działaniu i zaniechanie pozwanych skutkujące szkodą na osobie powoda, łącznej kwoty 80 000 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty. Powód wniósł także o zasądzenie kosztów procesu.

Na uzasadnienie żądania wskazał, że przyczyną dochodzenia przez niego w niniejszym postępowaniu odszkodowania i zadośćuczynienia od pozwanych jest to, że swoją biernością przyczynili się do zmian ustrojowych jego organizmu, w tym zmian psychicznych. Przebywał w pozwanych placówkach jako osadzony i poddawany był negatywnym skutkom penitencjarnych zaniedbań ze strony pracowników tych placówek. Przetrzymany był w celach, których powierzchnia użytkowa na jedną osobę była mniejsza niż dopuszczalna w ustawie (brak intymności), bez należytego wyposażenia, z utrudnionym dostępem do urządzeń sanitarnych (trudności z utrzymaniem higieny osobistej), z insektami; pluskwami i prusakami, z koniecznością spożywania posiłków na kolanach, co urąga godności człowieka. Był zmuszony dzielić cele z osobami chorymi na HIV i HCV, w okresie letnim – bez należytej wentylacji, a w pozwanych placówkach nie miał on dostępu do zajęć kulturalno – oświatowych.

Przebywanie w ciągłej izolacji i brak właściwych warunków stały się przyczyną wystąpienia u powoda nasilonych objawów astmatyczno – alergicznych, na które cierpiał już przed osadzeniem. Wskazane niedogodności wywołały u niego także kłopoty z koncentracją, ze snem. Zaczął miewać zaburzenia widzenia, bóle głowy, stał się nerwowy. Z czasem był zmuszony korzystać z pomocy psychiatrycznej. W ten sposób bez własnej winy doznał uszczerbku na zdrowiu.

W odpowiedzi na pozew pozwany Skarb Państwa, reprezentowany przez Prokuratorię Generalną Skarbu Państwa, wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie na jej rzecz kosztów postępowania.

Strona pozwana w pierwszej kolejności podniosła zarzut częściowego przedawnienia roszczenia ile powód wiąże go z warunkami pobytu w więzieniu tj. za okres przed dniem 4 grudnia 2008 r., skoro pozew został wniesiony w dniu 4 grudnia 2011 r.

Odnosząc się zaś do poszczególnych zarzutów P. B. (1) strona pozwana wskazała, że nie we wszystkich pozwanych jednostkach penitencjarnych powód przebywał w celach przeludnionych. Poza tym umieszczenie go w takich celach nie było działaniem bezprawnym, naruszającym przepis art. 110 § 2 k.k.w., z uwagi na treść art. 248 § 1 k.k.w., w brzmieniu istotnym dla rozstrzygnięcia, zgodnie z którym w szczególnie uzasadnionych wypadkach dyrektor zakładu karnego lub aresztu śledczego może umieścić osadzonych, na czas określony, w warunkach, w których powierzchnia w celi na jedną osobę wynosi mniej niż 3 m². W odniesieniu do zarzutu dotyczącego warunków bytowych, strona pozwana wskazała, że każda z cel w pozwanych jednostkach, w której powód był osadzony, wyposażona była w sprzęt kwaterunkowy zgodnie z rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 października 2003 r. w sprawie warunków bytowych osób osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych. W tych okolicznościach, strona pozwana stwierdziła, że zarzuty powoda oparte są jedynie na jego subiektywnych odczuciach związanych z dyskomfortem, jako elementem odbywania kary pozbawienia wolności, z którym powinien się on liczyć popełniając przestępstwo.

Skarb Państwa zakwestionował także wysokość dochodzonych przez powoda roszczeń, podnosząc, że nie wiadomo w jaki sposób kwota przezeń określona została wyliczona, a nadto, z uwagi na ogólną sytuację ekonomiczną społeczeństwa i dochody osiąmane przez przeciętną rodzinę, jest ona niewspółmierna do rozmiaru ewentualnie poniesionej szkody i doznanej przez powoda krzywdy.

Wyrokiem z dnia 27 listopada 2014 roku Sąd Okręgowy w Krakowie:

-oddalił powództwo (pkt I),

-zasądził od powoda na rzecz Prokuratorii Generalnej Skarbu Państwa kwotę 3 600 złotych tytułem kosztów zastępstwa procesowego (pkt II) oraz

- przyznał od Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w Krakowie na rzecz adwokata, reprezentującego P. B. (1) w postępowaniu rozpoznawczym, kwotę 4 428 zł brutto, tytułem wynagrodzenia za pomoc prawną udzieloną i z urzędu (pkt III sentencji wyroku).

Sąd Okręgowy ustalił następujące fakty istotne dla rozstrzygnięcia :

W okresie od dnia 9 kwietnia 2001 r. do dnia 18 kwietnia 2001 r. powód przebywał w Areszcie Śledczym w K. przy ul. (...). Do Aresztu tego trafił ponownie w okresie od dnia 25 listopada 2006 r. do dnia 22 sierpnia 2007 r. Następnie w okresie od dnia 22 sierpnia 2007 r. do dnia 25 kwietnia 2008r. powód był osadzony w Areszcie Śledczym w K. przy ul. (...). W okresie od dnia 25 kwietnia 2008 r. do dnia 20 lutego 2009 r. P. B. (1) ponownie przebywał w Areszcie Śledczym w K. przy ul. (...). W okresie od dnia 20 lutego 2009 r. do dnia 25 września 2009 r. w Areszcie Śledczym w K.. W okresie od dnia 25 września 2009 r. do dnia 25 października 2010 r. odbywał karę pozbawienia wolności w Zakładzie Karnym w N..

Przeprowadzona w okresie od dnia 1 lutego do dnia 28 lutego 2010 r. wizytacja w Areszcie Śledczym w K. przy ul. (...) wykazała, że osadzeni są zakwaterowani w celach wieloosobowych. Standard pomieszczeń nie jest wysoki, ale utrzymane są one w czystości i porządku. Każda cela wyposażona jest zgodnie ze wskazaniami wynikającymi z rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 października 2003 r. w sprawie warunków bytowych dla osób osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych, tj. w łóżka, stoliki, krzesła, szafkę, a także głośnik. Nadto w każdej celi znajduje się wydzielony kącik sanitarny z bieżącą zimną wodą, skanalizowany, zapewniający intymność podczas wykonywania codziennych czynności higienicznych. Dostęp do tych urządzeń jest nieograniczony. Cele odpowiadają wymogom higieny, mają dostateczny dopływ świeżego powietrza i odpowiednią do pory roku temperaturę. We wszystkich pomieszczeniach mieszkalnych znajdują się otwory wentylacji grawitacyjnej. Każda cela wyposażona jest w sprawne oświetlenie sztuczne, umieszczone pod sufitem oraz w kąciku sanitarnym. Na bieżąco dokonywane są przeglądy wszystkich pomieszczeń, zarówno pod względem technicznym, jak i sanitarnym. Remonty cel mieszkalnych, które tego wymagają są przeprowadzane systematycznie, w miarę przydzielanych środków finansowych.

Areszt Śledczy ma podpisaną umowę na przeprowadzanie dezynfekcji i deratyzacji z zewnętrzną firmą. Czynności te wykonywane są raz w miesiącu, a ponadto w razie zaistnienia takiej potrzeby. Terminowo i zgodnie ze wskazanym rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości wydawane są osadzonym środki higieny osobistej oraz środki do utrzymania czystości pomieszczeń. Więźniowie regularnie korzystają z łaźni (które znajdują się na każdym oddziale mieszkalnym), zgodnie z rozporządzeniem, tj. co najmniej raz w tygodniu, w przypadku osadzonych zatrudnionych przy pracach brudzących odpowiednio częściej, kąpiele chorych osadzonych odbywały się według wskazań lekarza. Wszyscy posiadają odpowiedni dostęp do lekarzy, który jest zapewniony przez całą dobę, ze względu na funkcjonujący w Areszcie Szpital. W okresie przebywania powoda w tej jednostce , tj. do 20 lutego 2009 r. miało miejsce czasowe przeludnienie w celach, o czym stosownie do treści art. 248 k.k.w. informowany był Sędzia Penitencjarny. Okoliczność informowania Sędziego Penitencjarnego o stanie zaludnienia Aresztu Śledczego potwierdzają pisma z dnia 30 stycznia 2009 r. oraz z dnia 1 kwietnia 2009 r. Powód nie przebywał jednak cały czas w celi. Skazani mają bowiem prawo do godzinnego spaceru na świeżym powietrzu, oraz przebywają także poza nią w związku z innymi czynnościami (widzenia, zajęcia świetlicowe, kaplica, łaźnia itd.). Oferta zajęć kulturalno – oświatowych była i jest dostosowana do warunków i specyfiki tej jednostki penitencjarnej. Do dyspozycji wszystkich osadzonych pozostawały: dwie świetlice, sala rekreacyjna, sala terapii, radiowęzeł, biblioteka. Warunkiem uczestnictwa w zajęciach była własna inicjatywa w tym zakresie skazanego.

Areszt Śledczy w K. składa się z dwóch części mieszkalnych:

- tzw. „starej” w której znajdują się oddziały mieszkalne: I – IV, V, VI – VII, VIII. Jest kompleks budynków powstałych w trakcie początkowej fazy budowy jednostki, na początku lat 80 – tych. Wiele cel mieszkalnych w tych oddziałach mieszkalnych wymaga generalnego remontu, gdyż są zniszczone ze względu na cza ich użytkowania;

- „nowej”, w której znajdują się dwa nowoczesne pawilony mieszkalne typu (...) i typu (...) z oddziałami X – XV. Cele mieszkalne w tych pawilonach są w bardzo dobrym stanie technicznym.

Pawilony wyposażone są w nowoczesne zaplecze sportowe i pomieszczenia kuchenne, w których osoby pozbawione wolności mogą sobie przygotować posiłek z produktów zakupionych w kantynie i otrzymanych w paczkach żywnościowych. Dbano o czystość w budynku, w którym znajduje się Areszt oraz dbano o jego stan techniczny, potwierdzają przeprowadzane tam średnio co dwa miesiące - dezynsekcja i deratyzacja oraz okresowa kontrola przewodów kominowych. Cele Aresztu Śledczego w K., w których przebywał powód były wyposażone zgodnie z art. 110 § 2 k.k.w. w zw. z § 28 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 25 sierpnia 2003 r. w sprawie regulaminu organizacyjno – porządkowego wykonywania kary pozbawienia wolności oraz rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 października 2003 r. w sprawie warunków bytowych osób osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych.

Cele te posiadały kąpiki sanitarne typowe, zabudowane, o wymiarach 180x100x160 wydzielone od reszty celi, w sposób zapewniający intymność dla korzystającego. W węzłach sanitarnych, była tylko zimna woda, ale zainteresowani osadzeni mogli podgrzewać wodę czajnikami, grzałkami (dostępnymi do kupienia w sklepiku więziennym), m.in., do codziennej toalety, prania osobistych rzeczy. Materiał i konstrukcja siatek zabezpieczających w oknach cel mieszkalnych dobrane były w sposób nieograniczający dostępu światła i świeżego powietrza – okna otwierane były do wewnątrz pomieszczenia nie kolidując z siatką, wielkość oczka siatki dobrana była w sposób optymalny uniemożliwiający wystawienie ręki przez siatkę, jednocześnie nie wpływając znacząco na zmniejszenie przekroju otworu okiennego i ograniczenie dostępu światła do pomieszczenia. We wszystkich celach okna były wyposażone w nawiewniki, będące gwarantem dopływu świeżego powietrza oraz zapewniające prawidłową jego cyrkulację. W celach znajdowały się kratki wentylacyjne zapewniające wentylację grawitacyjną. Powód zgodnie z ustalonym porządkiem wewnętrznym otrzymywał upraną, świeżą pościel co dwa tygodnie, bieliznę raz na tydzień. Jeśli był zainteresowany mógł poprosić dyrektora aresztu, m. in. o wypranie koców, kurtki zimowej lub innej części odzieży.

W oddziałach mieszkalnych, w których przebywał znajdowały się łaźnie dla osadzonych, umożliwiające wzięcie gorącej kąpieli, raz w tygodniu i powód z tej możliwości regularnie korzystał. Środki higieny osobistej były wydawane w tym Areszcie na początku każdego miesiąca. Środki czystości były ponadto wydawane osadzonym według zgłaszanych potrzeb.

Bazę do prowadzenia działalności kulturalno – oświatowej oraz działalności z zakresu kultury fizycznej w Areszcie Śledczym w K. stanowią: radiowęzeł, biblioteka centralna, introligatornia, jedenaście punktów bibliotecznych w oddziałach mieszkalnych, jedenaście świetlic w oddziałach mieszkalnych, świetlica centralna wykorzystywana jako Galeria (...), dwie salki rekreacji ruchowej, zorganizowane w oddziałach mieszkalnych, wyposażone w sprzęt do ćwiczeń aerobowych i ćwiczeń siłowych, dwa boiska wykorzystywane. Do gry w siatkówkę i gry w koszykówkę, sześć placów spacerowych, na których zamontowane są tablice z obręczami do gry w koszykówkę oraz pięć placów spacerowych. W 2009 r. został oddany do użytku kompleks rekreacyjno – sportowy w obrębie pawilonu „g”. Dzięki temu skazani z tego pawilonu mieli możliwość aktywnego spędzania wolnego czasu w ramach zajęć z siatkówki, mini piłki nożnej, koszykówki, tenisa stołowego. Na wszystkich placach spacerowych pawilonu mieszkalnego A zamontowane są stoły do tenisa stołowego i kosze do gry w koszykówkę.

Działający przy Areszcie Śledczym zakład opieki zdrowotnej dysponuje trzema gabinetami lekarskimi ogólnymi, a nadto dwoma gabinetami stomatologicznymi i ambulatorium głównym. Dodatkowo na poszczególnych oddziałach mieszkalnych są zlokalizowane pokoje przyjęć lekarskich i tam w szczególności przyjmowani są pacjenci zgłaszający się do lekarza. Osadzeni wymagający pilnej interwencji specjalistycznej, przekraczającej możliwości lecznicze bądź diagnostyczne miejscowego ambulatorium, kierowani są do placówek publicznej i niepublicznej służby zdrowia, a następnie do dalszego leczenia w obrębie Aresztu lub do specjalistycznych jednostek więziennej służby zdrowia. W 2009r realizowana termomodernizacja budynków aresztu, a to : remont kapitalny 17 cel mieszkalnych, remont bieżący 38 cel mieszkalnych, 3 ambulatoriów w budynku penitencjarnym oddziałów I – IV, apteki głównego ambulatorium w budynku penitencjarnym oddziału V. W wyniku przeprowadzonej wizytacji stwierdzono, że wykonywanie w nim kary

pozbawienia wolności i tymczasowego aresztowania odbywa się w sposób prawidłowy, bez naruszania reguł prawa wykonawczego i wymogów dotyczących wykonywania kary. Mimo utrzymującego się przeludnienia, co jest stanem niezależnym od administracji, stan ładu i porządku w tej jednostce penitencjarnej oceniony został na właściwy.

Sąd Okręgowy ustalił, że czasie pobytu powoda w Areszcie Śledczym w K., pomiędzy 20 lutego 2009 r. do dnia 25 września 2009 r. przybywał on w następujących celach:

- 1) w okresie od dnia 20 lutego 2009 r. do dnia 3 marca 2009 r. w celach o powierzchni przypadającej na jednego 2,64 m² powód przebywał od 27 lutego do 3 marca,
- 2) w okresie od dnia 3 marca 2009 r. do dnia 1 lipca 2009 r. w celi o powierzchni przypadającej na jednego osadzonego 2,41 m² od 16 do 31 marca oraz od 10 do 30 kwietnia];
- 3) w okresie od dnia 1 lipca 2009 r. do dnia 6 sierpnia 2009 r. w celach o powierzchni przypadającej na jednego osadzonego - 2,86 m² powód przebywał 20,24-31 lipca, 1-6 sierpnia
- 4) w celi o powierzchni mieszkalnej (...) m. kw powód przebywał w okresie między 6 a 28 sierpnia 2009r.

O przeludnieniu w Areszcie Śledczym w K. w okresie od marca do września 2009 r. informowano przewodniczącego Wydziału IV Penitencjarnego Sądu Okręgowego w Kielcach. Powód nie zgłaszał skarg na niewłaściwe umieszczenie w celi mieszkalnej, w której nie zapewniono właściwego montażu, jak i na skład osobowy celi, w tym na niewłaściwą atmosferę. Powód nie składał też skarg na niewłaściwe traktowanie, jak i warunki socjalno – bytowe.

W okresie pobytu powoda w Zakładzie Karnym w N. każda z cel była zgodna z obowiązującymi w tym zakresie wewnętrznymi przepisami i normami Służby Więziennej, tj. wyposażona w łóżko z materacami i podkładami, stoliki duże i małe, taborety, szafki ścienne z zasuwkami i szafki łazienkowe z lustrem, zamiatacze, łopatkę do śmieci, wiadra, miski. Osadzonym wydawano odpowiednie środki higieny własnej oraz do utrzymania czystości w celi wydawano środki do dezynfekcji i czyszczenia sanitariów oraz pastowania podłogi – raz w miesiącu. Osadzeni posiadali nieskrępowaną i całodobową możliwość utrzymania swojej higieny osobistej w kąciakach sanitarnych cel. Raz w tygodniu mogli brać kąpiel w łaźni, a na zalecenie lekarza, kąpiele dodatkowe. W każdej celi mieszkalnej znajdowały się urządzenia i sprzęt kwaterunkowy. Co do mogących się pojawić się w celach insektów lub innych owadów, przewidziane było ich zwalczanie odpowiednimi środkami chemicznymi we własnym zakresie lub zlecając to zadanie zewnętrznej firmie (Zakład Karny posiadał podpisaną umowę z taką firmą). W czasie pobytu powoda w zakładzie Karnym w N. miał on dostęp do zajęć kulturalno – oświatowych, które Sąd Okręgowy szczegółowo opisał.

W okresie pobytu powoda w Zakładzie Karnym w N. przebywał on w celach o następujących powierzchniach, przy liczbie osób w nich osadzonych: 24,01 m²/8 osób, 19,38 m² /7,9 i 6 osób (w różnych okresach), 29 m²/8 – 11 osób (w różnych okresach), 8,51 m²/2 osoby, 30 m²/9 – 10 osób (w różnych okresach), 32,02 m²/10 osób, 27,81 m²/8 – 9 osób (w różnych okresach), 21,61/7 osób, 15,42 m²/5 osób. Na umieszczenie powoda w celi, której powierzchnia przypadająca na jedną osobę była mniejsza niż 3 m², Zakład Karny uzyskiwał zgody właściwego Sędziego Penitencjarnego.

Skazani odbywający karę w tym zakładzie mieli możliwość co najmniej raz w tygodniu korzystać z wizyt lekarskich, a w nagłych przypadkach z pomocy medycznej, udzielanej im niezwłocznie po zgłoszeniu takiej potrzeby.

Stan zdrowia powoda w grudniu 2008 r. w zakresie układu oddechowego był dobry. Nie stwierdzono u niego astmy ani innej choroby płuc, co potwierdzają badania ogólnolekarskie i wykonany radiogram płuc w dniu 4 lipca 2008 r. W okresie od grudnia 2008 r. do dnia 6 sierpnia 2010 r., tj. do dnia osadzenia w S. u powoda nie stwierdzono odchyień w zakresie układu oddechowego ani w badaniach radiologicznych, ani w badaniach ogólnolekarskich. Regularne porady w związku z infekcjami (ale nie z astmą) są zapisane w książce zdrowia powoda w okresie od września 2009 r. do stycznia 2010 r., tj. w czasie jego pobytu w Zakładzie Karnym w N.. W tym okresie powód otrzymywał leki stosowane

w infekcjach dróg oddechowych. Były one wynikiem okresowej wirerii, jaka występuje o tej porze roku i nie będąc następstwem przebywania w pomieszczeniach zawilgoconych, gdyż w takiej sytuacji miałyby miejsce inne schorzenia układu oddechowego o zupełnie innym przebiegu, niż te, które wystąpiły u powoda.

W okresie przebywania powoda w pozwanych zakładach, widoczna była, sukcesywna poprawa jego funkcjonowania psychicznego, co skutkowało odstawieniem leków psychotropowych w maju 2009 r.

Dokonując oceny prawnej, Sąd Okręgowy powództwo uznał za nieuzasadnione.

Podzielając trafność zarzutu przedawnienia podniesionego przez stronę pozwaną w odniesieniu do zgłoszonego przez P. B. (1) roszczenia za okres sprzed grudnia 2008 roku, Sąd Okręgowy, na podstawie art. 442¹ zd. 1 k.c. w zw. z art. 117 § 2 k.c. oddalił powództwo w tym zakresie. Wskazał, że powód podnosił, że cierpi na astmę oskrzelową już od dzieciństwa, a pogarszanie się jego, już naruszonego stanu zdrowia, miało następować stopniowo w warunkach izolacji w pozwanych jednostkach penitencjarnych, w których przebywał już dużo wcześniej, bo od 2001 r. Powód wiedział zatem o szkodzie i osobie zobowiązanej do jej naprawienia już dużo przed grudniem 2008 r.

Powództwo w pozostałej części zostało przez Sąd I instancji oddalone z uwagi na jego bezzasadność.

Wskazał, że dla uwzględnienia powództwa o zapłatę odszkodowania powód musi wykazać szkodę majątkową. Tej - w tym postępowaniu P. B. (1) nie dowiódł.

Natomiast, domagając się zadośćuczynienia, powód wskazał, że wiąże je z odpowiedzialnością za naruszenie dóbr osobistych, co miało polegać na konieczności odbywania kary pozbawienia wolności w złych warunkach.

Sąd stanął na stanowisku że oceniając zasadność roszczeń powoda o zadośćuczynienie w kontekście ewentualnego naruszenia jego dóbr osobistych w związku z panującymi w zakładach karnych warunkami bytowymi i brakiem należytej opieki zdrowotnej, podstawę odpowiedzialności strony pozwanej w tym zakresie stanowią by mogły przepisy art. 448 k.c. w zw. z art. 417 k.c. i art. 23 i 24 k.c.

P. B. (1) powód nie zdołał udowodnić, iż naruszono jego dobro osobiste, zdrowie, a działania organów Skarbu Państwa, opisane w podstawie faktycznej powództwa miały charakter działań zawinionych.

Strona pozwana wykazała, że warunki panujące w celach były zgodne ze standardami i obowiązującymi przepisami, natomiast przyznane przez stronę pozwaną nieznaczące przeludnienie i to tylko w niektórych okresach było spowodowane przesłankami obiektywnymi, niezależnymi od władz placówek penitencjarnych- przy czym pobyt w takiej przeludnionej celi był za każdym razem zatwierdzany przez sędziego penitencjarnego.

Podstawą rozstrzygnięcia o kosztach procesu była art. 98 k.p.c. i wynikająca z niej zasada odpowiedzialności za wynik sprawy. Ponadto Sąd ten przyznał od Skarbu Państwa – Sądowi Okręgowemu w Krakowie koszty nieopłaconej pomocy prawnej dla pełnomocnika powoda ustanowionego z urzędu.

Od powyższego wyroku apelację wniósł powód, zaskarżając go w całości.

W pierwszej kolejności domagał się wydania orzeczenia reformatoryjnego i uwzględnienia roszczenia określonego pozwie.

Jako wniosek ewentualny sformułował żądanie uchylecia wyroku Sądu Okręgowego i przekazania sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

Ponadto wniósł o zasądzenie kosztów pomocy prawnej udzielonej z urzędu, albowiem koszty te nie zostały nawet częściowo uiszczone, a także nie obciążania go kosztami postępowania odwoławczego należnymi stropie przeciwnej w przypadku uznania apelacji za nietrafną.

Środek odwoławczy został oparty na następujących zarzutach:

1) błędu w ustaleniach faktycznych, przyjętych za podstawę wydanego wyroku a polegający na uznaniu, iż stan zdrowia powoda uległ poprawie w warunkach izolacji więziennej, zwłaszcza w kontekście stanów depresyjnych, lękowych, zaburzeń snu i biernej astmy, a nadto uznaniu, iż brak zapisów w aktach osobowych skazanego o składaniu skarg co do warunków w celach, w których przebywał skazany w okresie objętym pozwem, przesadza o konstatacji, iż takie skargi nie były przezeń formułowane,

Zdaniem apelującego wadą orzeczenia objętego kontrolą instancyjną jest także obciążenie powoda kosztami procesu na rzecz przeciwnika procesowego.

Przebywa on bowiem nadal w zakładzie karnym, nie posiada oszczędności ani nie jest tam zatrudniony. Nie ma zatem środków na ich pokrycie, a egzekucja komornicza okaże się bezskuteczna.

W uzasadnieniu środka odwoławczego P. B. (1), odwołując się do argumentacji już uprzednio prezentowanej w postępowaniu rozpoznawczym przed Sądem I instancji podniósł, że nawet niedługi okres przebywania w celach przeludnionych powodował pogorszenie stanu zdrowia. Został przyjęty do zakładu karnego z zaburzeniami psychicznymi, a umieszczanie go w celach przeludnionych z więźniami, którzy naśmiewali się z niego i grozili mu negatywnie nań oddziaływało. Był zmuszony składać skargi na takie zachowanie, przyjmować coraz to silniejsze leki depresyjno-lękowe. Fakt, że skarg tych administracja nie odnotowywała nie świadczy, że nie skarżący ich do niej nie kierował.

P. B. (1) wskazywał także, że ocena dowodów dokonana przez Sąd I instancji jest pobieżna, nie został zbadany czasookres, w którym odbywał karę w celach przeludnionych, oddalone zostały jego wnioski dowodowe w zakresie przesłuchania świadków, którzy mogli opisać wpływ pobytu w zakładzie karnym na stan jego zdrowia.

W odpowiedzi na apelację strona pozwana domagała się jej o oddalenia jako pozbawionej usprawiedliwionych podstaw oraz obciążenia powoda kosztami należnymi w postępowaniu apelacyjnym Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa.

W swoim stanowisku procesowym Skarb Państwa w pełni zaaprobował zarówno ustalenia faktyczne, jak i ocenę prawną roszczenia powoda, wyrażoną w motywach kontrolowanego instancyjnie wyroku.

Rozpoznając apelację, Sąd Apelacyjny rozważył:

Środek odwoławczy P. B. (1) nie jest uzasadniony i podlega oddaleniu, albowiem żaden z zarzutów, na jakich opiera się apelacja nie może być oceniony jako trafny.

Na wstępie wskazać należy, że z okoliczności faktycznych powołanych przez P. B. (1) w pozwie i dalszych pismach procesowych, a także przez jego pełnomocnika na rozprawie w dniu 9 lipca 2013 r. (k.337akt) jednoznacznie wynika, że powód domagał się jedynie zadośćuczynienia za doznaną krzywdę spowodowaną warunkami obywania kary pozbawienia wolności a nie tego zadośćuczynienia oraz odszkodowania. Co prawda posługiwał się słowami "zadośćuczynienie" oraz "odszkodowanie", jednak utożsamiał ich znaczenie.

W ramach konstrukcji środka odwoławczego powód wyeksponował jedynie zarzut błędu w ustaleniach faktycznych, tym nie mniej w treści jego uzasadnienia zawarł także ten, w ramach którego neguje sposób dokonania przez Sąd Okręgowy oceny zgromadzonych w sprawie dowodów.

Zgodnie z utrwalonym stanowiskiem Sądu Najwyższego ukształtowanym na tle wykładni normy art. 233§1 kpc skuteczne postawienie tego zarzutu wymaga od strony odwołującej się do niego wykazania na czym polega nieprawidłowość postępowania Sądu w zakresie ustaleń, opartych na negowanej ocenie, w tym w szczególności na wskazaniu, w odniesieniu do konkretnych dowodów, dlaczego oceny tej nie da się pogodzić z zasadami doświadczenia

życiowego czy regułami logicznego rozumowania albo też , iż nie jest ona poprawna albowiem nie uwzględnia treści zgromadzonego materiału dowodowego w jego całokształcie.

Inaczej skonstruowana polemika tak z oceną dowodów przeprowadzoną przez Sąd niższej instancji oraz z ustaleniami na niej opartymi jest polemiką dowolną nie uzasadniającą podzielenia stawianego zarzutu.

/ por. bliżej w tej materii, dla przykładu, orzeczenia SN z dnia 23 stycznia 2001r , sygn. IV CKN 970/00 oraz z dnia 6 lipca 2005r , sygn. III CK 3/05 , obydwie powołane za zbiorem Lex nr 52753 i 180925/

Analiza motywów jaki posługuje się P. B. (1) , by zarzut ten uzasadnić, pozwala na stwierdzenie, że podważa on tę ocenę jedynie poprzez kwestionowanie decyzji procesowej Sądu I instancji podjętej na rozprawie w dniu 27 listopada 2014r / k. / , o oddaleniu zgłoszonych przezeń , zarówno osobiście w piśmie procesowym z dnia 21 lipca 2014r / k. 470 akt / oraz przez jego pełnomocnika wniosków dowodowych z dokumentów, zeznań świadków oraz uzupełniającej opinii biegłego lekarza J. W. / k. 472 – 473 akt /

Tak zbudowany zarzut musi zostać oceniony jako nietrafny , gdy wziąć pod rozwagę , że ta decyzja procesowa Sądu I instancji, mimo obecności na rozprawie na której została podjęta , profesjonalnego pełnomocnika powoda , nie spotkała się z zarzutem opartym na przepisie art. 162 kpc.

Ponownie odwołując się do utrwalonego stanowiska Sądu Najwyższego wypracowanego na tle wykładni tej normy wskazać trzeba , iż zaniechanie to uniemożliwia skuteczne posłużenie się przez stronę zarzutem apelacyjnym o charakterze procesowym , którego treść odwołuje się do niekwestionowanej, w tej formie uprzednio, decyzji Sądu niższej instancji.

/ por. wskazane także jedynie przykładowo judykaty SN z 27 października 2005r , sygn. III CZP 55/05 , publ. OSNC z 2006 nr 9 poz. 144, z 12 stycznia 2007r , sygn. IV CSK 340/06, powołany za zbiorem Lex nr 395263/

Ponieważ uzasadnienie omawianego zarzutu nie zawiera innych argumentów, należało go ocenić jako bezzasadny.

Nietrafny jest również zarzut sprzeczności ustaleń faktycznych z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego.

Jego realizacji P. B. (1) upatruje po pierwsze w konstatacji Sądu I instancji , iż nie składał do administracji aresztów śledczych i zakładu karnego skarg na warunki bytowe w poszczególnych jednostkach penitencjarnych w których przebywał i z którymi wiąże dochodzone roszczenie kompensacyjne.

Konstatacja ta , wbrew odmiennej ocenie apelującego, jest poprawna, skoro powód nie zdołał dowieść , że takie skargi były przezeń formułowane. W jego aktach osobowych brak jest danych potwierdzających fakt ich składania. Rzeczą P. B. (1) , zgodnie z ogólną regułą dotyczącą ciężaru dowodzenia okoliczności z których strona wywodzi pozytywne dla swojego stanowiska skutki natury prawnej, było udowodnić fakty potwierdzające sygnalizowanie administracji , w tej formie, stwierdzanych przezeń nieprawidłowości. Skoro realizacji tego obowiązku zaniechał , to nie może skutecznie podważyć przeciwnej konstatacji faktycznej Sądu w tym zakresie, opartej na tych źródłach dowodowych , które zostały w sprawie zgromadzone czy to z inicjatywy przeciwnika procesowego powoda czy też organu rozstrzygającego spór.

Nie ma też racji apelujący, gdy podważa trafność ustalenia Sądu I instancji , iż stan jego zdrowia tak somatycznego jak i psychicznego podczas odbywania przezeń kary pozbawienia wolności w aresztach śledczych i zakładzie karnym z którym wiąże dochodzone roszczenie nie uległ pogorszeniu - jak podnosił- ale poprawie na skutek prawidłowego i systematycznego leczenia go w poszczególnych jednostkach penitencjarnych . Odwołując się do opinii biegłego J. R. - W. , która trafnie została oceniona przez Sąd I instancji jako źródło ustaleń i której P. B. (1) skutecznie w ramach postępowania rozpoznawczego nie podważył , Sąd poprawnie przyjął , iż stan zdrowia powoda w grudniu 2008 r. w zakresie układu oddechowego był dobry. Nie stwierdzono u niego astmy ani innej choroby płuc, co potwierdzają badania ogólnolekarskie i wykonany radiogram płuc w dniu 4 lipca 2008 r. Powód wskazywał, że na astmę był chory od dzieciństwa, co nie znalazło jednak odzwierciedlenia w przeprowadzonych badaniach przy przyjmowaniu go do Aresztu Śledczego w K. przy ul. (...), jak i w badaniach wykonanych w czasie jego pobytu w tym areszcie do 17 lutego

2009 r. Zdiagnozowana u powoda w pewnym okresie infekcja dróg oddechowych nie związana była z podnoszonym zarzutem zawilgocenia w celach, w których przebywał, lecz wynikała z okresowej wirerii charakterystycznej dla pory roku. Opinia wykluczyła też uszczerbek w zdrowiu psychicznym powoda w okresie pobytu w pozwanych jednostkach, skoro już w okresie przed osadzeniem stwierdzono u powoda m. in. zaburzenia osobowości, a stan ten w warunkach osadzenia i stosownego tam leczenia uległ poprawie, włącznie z odstawieniem leków psychotropowych już w 2009 r.

Niedogodności spowodowane kłopotami ze snem, koncentracją, nerwowością występowały u apelującego jeszcze w okresie sprzed osadzenia go w pozwanych placówkach i już wtedy stwierdzono u niego zaburzenia osobowości, zachowania w przebiegu zespołu uzależnienia od alkoholu, samouszkodzenia, zespoły abstynencyjne, próby samobójcze – co ulegało stopniowej remisji w warunkach odbywania kary pod wpływem zastosowanego leczenia psychiatrycznego.

Prawidłowo też ustalił Sąd Okręgowy warunki pobytu powoda w Aresztach Śledczych w K. i K. oraz w Zakładzie Karnym w N..

Zgodnie z nimi każda cela, w której przebywał była wyposażona zgodnie ze wskazaniami wynikającymi z rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 października 2003 r. w sprawie warunków bytowych dla osób osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych, tj. w łóżka, stoliki, krzesła, szafkę, a także głośnik. Nadto w każdej z nich znajdował się wydzielony kącik sanitarny z bieżącą zimną wodą, skanalizowany, zapewniający intymność podczas wykonywania codziennych czynności higienicznych. Wbrew twierdzeniom P. B. (1) miał on możliwość korzystania ze spacerów i zajęć kulturalno – oświatowych, których oferta była dostosowana do warunków i specyfiki tej jednostki penitencjarnej.

Uznanie zarzutów, zarówno dotyczącego sposobu przeprowadzenia oceny zgromadzonych dowodów jak i sposobu dokonania ustaleń faktycznych, doniosłych dla rozstrzygnięcia za nietrafne ma m. in. tę konsekwencję, że ustalenia te, jako kompletne i poprawne, Sąd II instancji przyjmuje za własne.

Nie ma racji P. B. (1) negując trafność rozstrzygnięcia objętego kontrolą instancyjną w tej jego części w której został on obciążony kosztami procesu na rzecz Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa, w sytuacji, gdy jego roszczenie zostało w całości oddalone.

Powód nieskutecznie kwestionuje trafność stanowiska Sądu I instancji odwołując się do swojej sytuacji osobistej i dochodowej wynikającej z faktu odbywania kary izolacyjnej w warunkach zakładu karnego, w ramach której nie uzyskuje dochodu nie będąc zatrudniony. Wszystkie te okoliczności nie są wystarczającymi dla zastosowania szczególnego, wyjątkowego, dobrodziejstwa, które wynikając z normy art. 102 kpc pozwala na nie obciążenie strony przegrywającej spór kosztami celowo poniesionymi przez drugą stronę. Bez znaczenia dla wyrażonej oceny pozostaje także to, czy świadczenie z tego tytułu będzie możliwym do wyegzekwowania od dłużnika. Trzeba przy tym podkreślić, że powód przed wytoczeniem powództwa powinien był się liczyć z tym, iż w sytuacji porażki procesowej będzie zobowiązany, nawet mimo odbywania kary pozbawienia wolności do zwrotu tych kosztów drugiej stronie. Był w postępowaniu zastępowany przez pełnomocnika profesjonalistę od którego miał prawo wymagać pełnej informacji w tym zakresie. Zatem, skoro jednak zdecydował się na wytoczenie powództwa i konsekwentne podtrzymywanie żądania, obciążenie go opisanymi konsekwencjami finansowymi przez Sąd I instancji było, wbrew jego ocenie wyrażonej w apelacji, decyzją poprawną.

Nie podniesienie w apelacji powoda żadnego zarzutu natury prawno materialnej ma ten skutek, iż ocena rozstrzygnięcia Sądu Okręgowego z tego punktu widzenia może zostać ograniczona do następujących stwierdzeń:

Powód upatrywał podstaw faktycznych dla dochodzenia roszczenia z tytułu zadośćuczynienia, które miało wyrównywać poniesioną przezeń krzywdę wywołaną naruszeniem jego dóbr osobistych w postaci zdrowia i godności w warunkach w jakich odbywał on w określonych przez siebie stationes fisci Skarbu Państwa karę pozbawienia wolności oraz w tym w jaki sposób leczono stwierdzone u niego schorzenia somatyczne/ astmę / oraz natury psychicznej.

Fakty ustalone w sprawie nie potwierdziły twierdzeń P. B. (1), by sposób w jaki zdiagnozowano we wskazanych przezeń aresztach śledczych i zakładzie karnym jego stan zdrowia oraz leczono go, były w jakimkolwiek zakresie nieprawidłowe, prowadząc do jego pogorszenia z którym łączył naruszenie dobra osobistego. Wręcz przeciwnie, stan ten ustabilizował się, a nawet na skutek systematyczności w procesie leczenia uległ poprawie. Wobec tego nie sposób uznać, że zdrowie P. B. (1), traktowane jako dobro osobiste zostało sposobem działania funkcjonariuszy więziennej służby medycznej naruszone, wykluczając tym samym możliwość przyznania z tego tytułu świadczenia mającego rekompensować wynikającą stąd krzywdę.

Ustalenia te potwierdzają natomiast [czego strona pozwana nie kwestionowała], że przez -pewien- stosunkowo krótki czas, powód odbywał karę w celach w których nie zachowywano minimum 3 m. kw powierzchni mieszkalnej na jednego osadzonego. Sytuacja ta jednak, ograniczona czasowo, wynikając z okoliczności od kierownictwa placówek penitencjarnych niezależnych, była aprobowana przez nadzorującego każdą z nich, sędziego penitencjarnego. Gdy do tego dodać, iż warunki pobytu w poszczególnych celach zagwarantowane powodowi odpowiadały innym obowiązującym przepisom, w tym w odniesieniu do ich wyposażenia, stworzenia właściwych warunków sanitarnych nie można uznać, że osadzanie P. B. (1) w nich bez zachowania minimalnej normy powierzchniowej było wyrazem nadmiernej uciążliwości dla powoda w relacji do innych osadzonych.

Nie można mówić o tym [dla braku do takiej oceny podstaw faktycznych] by działanie funkcjonariuszy placówek penitencjarnych, decydujących o osadzeniu powoda na ściśle określony czas, w takich właśnie celach, było przejawem sztywności, zwiększającej dolegliwość kary odczuwanej przez powoda poza usprawiedliwionymi jej granicami wyznaczonymi przez cechy kary izolacyjnej jako takiej. Tylko przy potwierdzeniu takiego sposobu zachowania w odniesieniu do P. B. jego roszczenie należałoby uznać za, co do zasady, usprawiedliwione.

Ustalony w sprawie sposób tego działania nie tylko nie miał takich, szczególnie negatywnych cech, ale nadto nie był on bezprawny, co w samo w sobie wyłącza odpowiedzialność Skarbu Państwa z tytułu wyrównania krzywdy spowodowanej naruszeniem dobra osobistego powoda w postaci godności, które, co do zasady, wobec niezachowania minimalnej powierzchni mieszkalnej, należy uznać za naruszone.

Z podanych wyżej przyczyn, w uznaniu, że żaden z zarzutów środka odwoławczego nie jest trafny, opartą na nich apelację Sąd II instancji oddalił na podstawie art. 385 kpc.

Podstawą rozstrzygnięcia o kosztach postępowania apelacyjnego była norma art. 98 §1 i 3 kpc w zw z art.99, 108 §1 i 391 §1 kpc i wynikająca z niej dla rozliczenia ich pomiędzy stronami, zasada odpowiedzialności za wynik sprawy.

Kwota należna z tego tytułu od przegrywającego sprawę powoda na rzecz Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa została ustalona na podstawie §11 ust. 1 pkt 25 Rozporządzenia MS w sprawie opłat za czynności adwokackie [...] z dnia 28 września 2002 [jedn. tekst DzU z 2013 poz. 461]

Sąd Apelacyjny przyznał na rzecz reprezentującego powoda w postępowaniu apelacyjnym pełnomocnika z urzędu, ze środków budżetowych Skarbu Państwa wynagrodzenie, które zostało określone na podstawie § 11 ust. 1 pkt 25 w zw z § 2 ust. 3 wskazanego wyżej Rozporządzenia.